

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 13 · MATURA USTNA 2027–2028

MAKBET · KONTEKST: RODION RASKOLNIKOW ZE ZBRODNI I KARY FIODORA DOSTOJEWSKIEGO

WIEDZMY NIE TRZYMAŁY SZTYLETU

Pytanie jawne 13: „Moralna odpowiedzialność za czyny. Omów zagadnienie na podstawie Makbeta Williama Szekspira. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Odpowiedz samodzielnie przed rozwinięciem odpowiedzi.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Wiedzmy zapowiadają tron, nie sposób jego zdobycia. Lady Makbet naciska na męża, ale to on ostatecznie decyduje się na czyn. Wpływ innych osób pomaga wyjaśnić pokusę; nie usuwa jego odpowiedzialności.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

„Makbet” dowodzi, że człowiek ponosi pełną odpowiedzialność za swoje czyny, nawet jeśli ktoś go kusi albo namawia.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Makbet i Raskolnikow szukają usprawiedliwień, ale sumienie nie przyjmuje wymówek — kara zaczyna się w środku człowieka.

PLAN ODPOWIEDZI KROK PO KROKU

1. Kto podejmuje decyzję?: Czy przepowiednia wiedźm albo nacisk Lady Makbet nakazują Makbetowi zabicie Dunkana?
2. Przypomnij monolog przed zbrodnią: Jakie trzy powinności wobec Dunkana wymienia Makbet i dlaczego są ważne?
3. Odczytaj obrazy snu i krwi: Co pokazują lęk Makbeta przed bezsennością i jego wyobrażenie krwi, której nie zmyje ocean?
4. Pokaż następne wybory: Co robi Makbet po zdobyciu tronu? Jakie są skutki dla Banka, Fleance'a i rodziny Makdufa?
5. Wyjaśnij udział Lady Makbet: Dlaczego nie wolno jej ani pomijać, ani obarczać całą winą zamiast Makbeta?
6. Zastosuj kontekst Raskolnikowa: Co łączy Makbeta z bohaterem *Zbrodni i kary*, a w czym różni się ich reakcja na winę?

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Kto podejmuje decyzję? — Czy przepowiednia wiedźm albo nacisk Lady Makbet nakazują Makbetowi zabicie Dunkana?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Wiedźmy zapowiadają tron, nie sposób jego zdobycia. Lady Makbet naciska na męża, ale to on ostatecznie decyduje się na czyn. Wpływ innych osób pomaga wyjaśnić pokusę; nie usuwa jego odpowiedzialności.

2. Przypomnij monolog przed zbrodnią — Jakie trzy powinności wobec Dunkana wymienia Makbet i dlaczego są ważne?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Jest krewnym Dunkana, jego poddanym i gospodarzem. Ma zatem wiele powodów, by chronić króla. Wie także, że Duncan dobrze sprawuje władzę. Rozpoznaje moralną granicę przed jej przekroczeniem.

3. Odczytaj obrazy snu i krwi — Co pokazują lęk Makbeta przed bezsennością i jego wyobrażenie krwi, której nie zmyje ocean?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Zbrodnia nie kończy się w chwili zabójstwa. Makbet traci spokój, a obrazy snu i krwi wyrażają jego winę oraz strach. Lady Makbet twierdzi początkowo, że wystarczy woda, lecz później sama obsesyjnie widzi plamę na dłoniach.

4. Pokaż następne wybory — Co robi Makbet po zdobyciu tronu? Jakie są skutki dla Banka, Fleance'a i rodziny Makdufa?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Z obawy o utrzymanie władzy zleca zabicie Banka i jego syna. Banko ginie, Fleance ucieka. Później każe zaatakować rodzinę Makdufa. Odpowiada za kolejne decyzje i krzywdę niewinnych ludzi, a jako tyran wyniszcza kraj.

5. Wyjaśnij udział Lady Makbet — Dlaczego nie wolno jej ani pomijać, ani obarczać całą winą zamiast Makbeta?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Namawia męża i uczestniczy w przygotowaniu zabójstwa, więc jest współodpowiedzialna. Makbet ma jednak własną świadomość i podejmuje własną decyzję. Jej późniejsze chodzenie przez sen pokazuje, że próba stłumienia winy zawodzi.

6. Zastosuj kontekst Raskolnikowa — Co łączy Makbeta z bohaterem *Zbrodni i kary*, a w czym różni się ich reakcja na winę?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Obaj próbują znaleźć usprawiedliwienie dla zabójstwa. Raskolnikow odwołuje się do teorii o ludziach wyjątkowych; Makbet do przepowiedni, ambicji i nacisku żony. Makbet wybiera kolejne zbrodnie, a Raskolnikow pod wpływem Soni przyznaje się i zostaje ukarany. Jego moralna przemiana dojrzewa dopiero później.